

De store pandemier

Historie



Navn: _____

Klasse: _____

De store pandemier

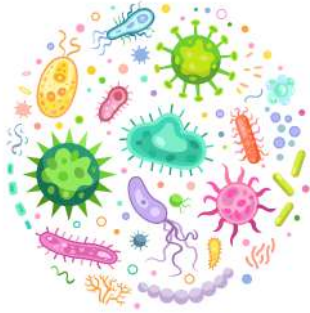
- Du skal lære om de store pandemier, der har været i verden.
- Du skal lære om, hvorfor de store pandemier opstod.
- Du skal lære om, hvilke konsekvenser de havde for mennesker, og hvordan man håndterede det.
- Du skal lære om, hvordan verden har ændret sig, og hvordan man er blevet bedre til at håndtere pandemier.

Sæt kryds ved den rigtige beskrivelse af, hvad en pandemi er.

- En pandemi er når et land holder fest, hvor alle kommer for at danse hele natten.
- En pandemi er, når der bliver stemt om, hvem der skal være konge i et land.
- En pandemi er, når en speciel sygdom spreder sig hurtigt blandt mange mennesker på samme tid.
- En pandemi er en konkurrence, hvor alle børn prøver at se, hvem der kan hoppe længst på ét ben.



Pest



Pest blev også kaldt "den sorte død" og var en dødelig sygdom. Den udbrød i middelalderen og slog op imod 40 % af befolkningen ihjel i løbet af to - tre år. Den udbrød i Sydeuropa og arbejdede sig op igennem Europa.

I middelalderen var store dele af Europa netop blevet kristne. De mente derfor, at det kunne være Guds straf for menneskenes synder. En anden forklaring på pandemien var, at jøderne skulle have forgiftet vandet i brøndene. Det førte derfor til jødeforfølgelser flere steder i Vesteuropa.



De fleste store pandemier opstod, fordi folk blev bønder i stedet for at leve af jagt og fiskeri. Bønder blev boende det samme sted og havde husdyr og marker. Man blev bønder for, at der var mere mad, og dermed kunne der leve flere mennesker. Det betød dog også, at der var større risiko for, at dyrenes sygdomme kunne sprede sig til menneskene, og dermed kunne der opstå en pandemi.



Pest



Tegn de forskellige pestudbrud på tidslinjen.

Den Justinianske Pest 541 - 542

Den Justinianske Pest var en af de voldsomste pestudbrud. Navnet kommer fra den østromerske kejser Justinian 1., da det var i hans land, pesten udbrød.

Lungepest 1347 - 1351

Lungepest stammer fra en bakterie, der kommer fra gnaverne. Lungepest er den mest smitsomme pest, der findes. Den spreder sig fra person til person gennem dråber, som kommer, når en smittet person hoster eller nyser.



Byldepest 1347 - 1351

Byldepest kommer af en bakterie fra den sorte rotte og andre gnavere. Bakterien overførtes til lopper, som lever i rottens pels. Lopperne sprang på mennesker, sugede deres blod og på den måde havde menneskerne fået sygdommen.



Pest i Danmark

Den sorte død har også været i Danmark i år 1347 - 1351. Den sorte død er en blanding af lungepest og byldepest. Pesten kom højst sandsynligt til Danmark, ved at folk rejste ind og ud af landet.

Pesten spredte sig rigtig hurtigt, da man ikke vidste, hvordan sygdommen smittede. Der kom kaos og død i Danmark, da pesten kom. Man mener, at mellem 33 % og 50 % af Danmarks befolkning døde.



Hvad gjorde man, da Pesten kom til Danmark?

1. Man forsøgte, at få de syge væk fra de, som ikke var syge.
2. Der blev indført strenge regler for folk, der rejste ind i landet.
3. Da man troede, det var Guds måde at straffe menneskene på, blev der arrangeret bønner for at bede om guds nåde og beskyttelse mod sygdommen.
4. Dengang havde man ikke de samme dygtige læger og maskiner, som man har i dag. De forsøgte sig med eksempelvis med urtemedicin.

Pest i dag

1



Undersøg og svar på spørgsmålene.

Der er stadig pest i verden i dag. Hvorhenne?

Hvordan behandler man pest i dag anderledes end fra i middelalderen?

Hvordan undgår man, at pesten spreder sig i dag?

Spedalskhed



Spedalskhed er en af de ældste sygdomme, som vi kender til. De første pandemier står skrevet i Det Gamle Testamente. Det var kendt i Kina fra år 2700 f. kr.. Sygdommen blev spredt i Europa fra Grækenland og Romerriget. Der er dog fundet beviser på, at sygdommen kommer fra Asien og har spredt sig over det meste af verden.

Pandemien var størst i middelalderen fra år 1200 - 1600. Man mener, at det var ridderne, som tog smitten med rundt i Europa. I år 1350 spredte smitten sig voldsomt.



Man blev smittet gennem næsen og munden, og hvis man havde sår. Det specielle ved denne sygdom er, at man kunne være smittet i mange år, før man døde af det.



Faktisk kunne man leve i op mod 30 år med sygdommen. Fik man spedalskhed kunne det ses ved, at huden bulede, og man fik pletter og knuder. Derudover kunne man også miste følelsen bestemte steder på kroppen.

Spedalskhed

Man mente, at folk, der fik sygdommen, var syndere, og at det var guds straf, at de blev syge. Dog var det kirken og klostrene, som hjalp de smittede.



Man mener, at der fandtes omkring 22.000 lejre rundt omkring i Europa, der hjalp de, som havde fået sygdommen.

Mange af disse lejre var placeret på øer eller langt ude på landet for at sikre, at der ikke kom flere smittede.



I Norden blev disse lejre opkaldt efter helgen "Sankt Jørgen", som besejrede dragen (spedalskhed). Sankt Jørgen blev set som værende en beskyttende og helbredende rolle. Det var grunden til, at deres navne blev brugt i forbindelse med sygdom.



Helgen var en stor ting i middelalderen. Helgen var en person, der i kristendommen, blev set som en særlig hellig eller retfærdig person. Helgener er kendt for deres tro og gode gerninger.



Spedalskhed



Lav tre spørgsmål til teksten ovenfor sammen med din sidemakker.
Byt spørgsmål med et andet makkerpar og svar på deres spørgsmål.

Spørgsmål 1:

Svar: _____

Spørgsmål 2:

Svar: _____

Spørgsmål 3:

Svar: _____

Kopper

Kopper er en sygdom, som også blev kaldt "Dødens engel". Det kan ikke siges præcis, hvornår den opstod, men den kan spores tilbage til år 800 f.kr.. Det ved vi, fordi man har gravet en ægyptisk farao op, hvor man kunne se, at han havde haft sygdommen.



I 1700-tallet var sygdommen over det meste af Europa, og der var rigtig mange, der døde af det. Det opstod, fordi man begyndte at bygge større byer og rykke væk fra landet. Byerne voksede sig store, og man boede tæt sammen. Derfor var der rigtig mange, som let blev smittet.



Dengang vidste man nemlig ikke, at sygdommen var luftbåren. Altså at den smittede, når folk hostede og nyste. Når man blev smittet, tog det et par uger, og så var det meste af kroppen dækket af betændte blærer, som gjorde rigtig ondt. Omkring 1500-tallet rejste spanierne til Amerika, hvor de også smittede befolkningen og over 50% af dem døde.



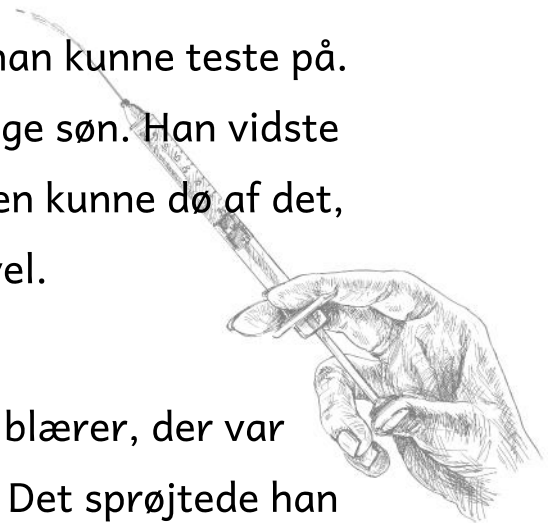
Edward Jenner



I 1796 var der en læge ved navn Edward Jenner. Han ville undersøge, om man kunne undgå, at så mange mennesker døde af denne sygdom. Han opdagede, at der var nogle malkepiger, som ikke kunne blive smittet med sygdommen. Han fandt ud af, at det var fordi, de havde været smittet én gang med en mildere form for kopper. De blev kaldt kokopper.

Han fandt derfor en forsøgsdreng, som han kunne teste på. Forsøgsdrengen var hans gartners 8-årige søn. Han vidste godt, at der var en chance for, at drengen kunne dø af det, men han prøvede alligevel.

Han tog noget fra en af de betændte blærer, der var smittet med kokopper (den milde form). Det sprøjtede han ind i blodet på drengen. Drengen blev lidt hævet omkring såret og fik lidt feber, men ellers var han sund og rask.



6 uger senere, da drengen stadig var rask, forsøgte han med den farlige form af kopper. Den som folk normalt døde af. Den overlevede drengen også. Nu havde Edward Jenner opfundet en form for vaccine mod den farlige sygdom.



Frederik 6.



Edward Jenner havde nu opfundet en vaccine, som gjorde, at folk ikke længere døde af sygdommen. Før i tiden forsøgte man først at hjælpe folk, når de var blevet syge. Edward Jenner opdagede, at man kunne gøre noget allerede inden, folk blev syge.

Derfor ville Frederik 6., som var konge af Danmark fra år 1808 - 1839 have, at alle skulle vaccineres. Man kan dog ikke tvinge folk til at blive vaccineret hverken dengang eller i dag. Han besluttede sammen med embedsmænd og vaccinationskommissionen, at man skulle vaccineres, hvis man ville en af følgende ting:

Konfirmeres



Giftes



Gå i skole



Faktisk er det ikke mere end cirka 50 år siden, at man ikke længere krævede, at folk skulle vaccineres mod kopper. Denne regel blev ophævet i år 1977, da man så sygdommen som udryddet.

Altså at den ikke findes mere.

Pandemierne

2

Sammenlign de tre pandemier, som du har lært om indtil videre. Svar på spørgsmålene.



Hvilke forskelle er der på de tre pandemier?

Hvilke ligheder er der mellem de tre pandemier?

Hvordan udbredte de tre pandemier sig?



Den spanske syge



Alle verdensdele blev ramt af influenzaen "Den spanske syge" i år 1918 - 1920. Der var rigtig mange, der enten blev syge eller døde under denne pandemi. Man ved ikke helt præcist, hvor pandemien startede eller stammede fra. Den kom til at hedde "Den spanske syge", da Spanien var det første land, der begyndte at skrive om sygdommen i aviser og lignende.

Som vi kender fra Covid-19, smittede den spanske syge også ved vejrtrækning, hoste eller nys.



Den kunne også smitte via kontaktsmitte, som er gennem hænder, tøj eller andre overflader. Når man blev smittet, fik man efter et par dage høj feber, smerter i hoved og krop, træthed, hoste og svært ved at trække vejret. Det særlige ved den spanske syge var, at man ofte fik næseblod.

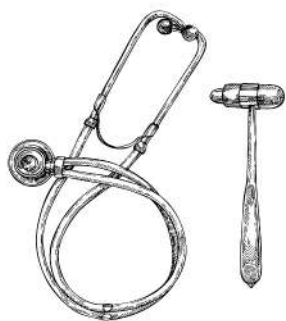
I Danmark døde der cirka 15.000 mennesker af sygdommen i løbet af de to år. Folk blev ofte smittet, hvis der var flere mennesker samlet, eller når de sad tæt under transport.



Dødeligheden var højere i byerne end på landet, da man ikke boede så tæt derude.

Den spanske syge

Da pandemien brød ud i 1918, var det blandt andet, fordi 1. Verdenskrig var i gang. Der var mange soldater, som rejste rundt i verden og bragte smitten med sig. Soldater fra det nordlige USA bragte smitten med sig til Europa. I juli 1918 var folk smittet i Nordafrika, Indien, Kina og Australien.



Ligesom med Covid-19 kom den spanske syge i flere bølger. I 1918 kom anden bølge, hvor der kom rigtig mange smittede. Derfor blev pladsmangel på hospitalerne. Der blev oprettet nødhospitaler i skoler og i fattiggårdens sygestuer. Der blev ansat ekstra personale, og mange hjalp til frivilligt. Organisationer samlede ind til madordninger, tøj, medicin og lægehjælp.

Man indførte forskellige restriktioner for at begrænse smitten. Skolernes sommerferie blev forlænget i tre uger, så eleverne ikke smittede hinanden og tog smitten med hjem til familien. Teatre, biografteater, danselokaler og forlystelser blev lukket af politiet. Møder og større arrangementer blev også aflyst. Lidt ligesom vi kender fra Covid-19.



Den spanske syge



Svar på spørgsmålene.

Hvorfor hedder det "Den spanske syge"?

Hvorfor var dødeligheden højere i byerne end på landet?

Hvordan kom "Den spanske syge" til Europa? Og hvorfor?

Hvad gjorde man for at undgå spredning af smitten?

Den spanske syge



Lav en tegneserie om, hvordan det var at leve i Danmark dengang den spanske syge var værst.

- Følg en hovedperson, som du vælger.
- Det kan være en, der bliver smittet fx en frivillig på hospitalet eller en soldat.
- Der skal både være tegninger og talebobler.

Covid-19



Undersøg og svar på spørgsmålene.

Hvordan opstod Covid-19?

Tegn en tegning, der passer til det, du har skrevet.

Tegn en tegning, der passer til det, du har skrevet.

Hvad skete der, hvis man blev smittet med Covid-19?
Hvilke symptomer havde man?

Covid-19



Undersøg og svar på spørgsmålene.

Hvorhenne i verden ramte den? Hvor mange blev syge, og hvor mange døde?

Tegn en tegning, der passer til det, du har skrevet.

Tegn en tegning, der passer til det, du har skrevet.

Hvilke restriktioner blev der indført, så smitten ikke spredte sig endnu mere?

Covid-19



Lav en plan over hvordan din hverdag var inden Covid-19, og hvordan den var, da alle restriktionerne blev indført.

Klokken	Inden Covid-19	Under Covid-19




De store pandemier

Du skal finde ud af, håndteringen af pandemier hr ændret sig. Svar på spørgsmålene for alle fem pandemier.

Gjorde man noget for at undgå, at smitten spredte sig? Hvis ja, hvad?

Pest 	
Spedalsk-hed 	
Kopper 	
Den spanske syge 	
Covid-19 	

Hvor mange mener man enten blev syge eller døde af pandemien?

Pest 	
Spedalsk-hed 	
Kopper 	
Den spanske syge 	
Covid-19 	

De store pandemier


3

Du skal finde ud af, håndteringen af pandemier hr ændret sig. Svar på spørgsmålene for alle fem pandemier.

Fandt man en vaccine eller medicin som kunne hjælpe?
Hvis ja, hvor lang tid tog det?

Pest 	
Spedalsk- hed 	
Kopper 	
Den spanske syge 	
Covid-19 	

Hvilke konsekvenser havde pandemien for menneskerne og for samfundet?

Pest 	
Spedalsk- hed 	
Kopper 	
Den spanske syge 	
Covid-19 	